

26 Νοεμβρίου 1991

[ΣΤΥΛΙΑΝΙΔΗΣ, ΚΟΥΡΡΗΣ, ΠΟΓΙΑΤΖΗΣ, ΝΙΚΗΤΑΣ,
ΑΡΤΕΜΗΣ, Δ/στές]

ΣΤΡΑΚΚΑ ΛΤΔ.,

Εφεσεϊόντες-Αιτητές,

v.

ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ, ΜΕΣΩ

1. ΥΠΟΥΡΓΟΥ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΚΑΙ ΕΠΑΡΧΟΥ ΛΕΥ-
ΚΩΣΙΑΣ,

2. ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΒΕΛΤΙΩΣΕΩΣ ΚΑΤΩ ΔΕΥΤΕΡΑΣ
ΜΕΣΩ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΟΥ,

Εφεσιβλήτων-Καθ' ων η αίτηση.

(Αναθεωρητική Έφεση Αρ. 812).

5 Διοικητικό Δικονομικό Δίκαιο — Κατάργηση της διοικητικής δίκης — Κατάργηση λόγω ελλείψεως αντικειμένου — Κατά κανόνα η προσφυγή δεν μπορεί να προωθηθεί και πρέπει να διαγραφεί αν μετά την καταχώρισή της και πριν την εκδίκασή της επισυμβούν γεγονότα που συνεπάγονται την εξαφάνιση του αντικειμένου της — Περιπτώσεις — Η εξαίρεση λόγω υπάρξεως ζημογόνων συνεπειών για τον αιτητή από την εξαφανισθείσα κλπ. πράξη — Το βάρος αποδείξεως στον αιτητή.

10 Διοικητικό Δικονομικό Δίκαιο — Κατάργηση της διοικητικής δίκης λόγω εξαφανίσεως του αντικειμένου της με ανάκληση της προσβαλλόμενης πράξης — Τόσο η ρητή όσο και η σιωπηρά ανάκληση της προσβαλλόμενης πράξης μπορούν να εξαφανίσουν το αντικείμενο της προσφυγής — Το ίδιο αποτέλεσμα επιφέρει και η μεταγενέστερη πλήρης ικανοποίηση του αιτήματος του αιτητή.

20 Προσφυγή βάσει του άρθρου 146 του Συντάγματος — Οι ζημογόνες για τον αιτητή συνέπειες ως προϋπόθεση εφαρμογής του άρθρου 146.6 του Συντάγματος — Περιλαμβάνουν ζημία προκύπτουσα αποκλειστικά και κατ' ευθείαν από την ίδια την επίδικη πράξη και όχι από οποιαδήποτε άλλη παρεμπύπνουσα στην πράξη αιτία όπως το αιτιολογικό της θεμέλιο — Το έστω λανθασμένο αιτιολογικό μέρος της προσβαλλόμενης απόφασης, εν πάση περιπτώσει, εξαφανίζεται ταυτόχρονα με την ίδια την απόφαση της οποίας αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα.

25 Με την παρούσα εφεσιβλήθηκε η απόφαση του Προέδρου του Ανωτάτου Δικαστηρίου με την οποία απορρίφθηκε η προσφυγή των εφεσεϊόντων κατά της μη χορήγησης άδειας οικοδομής από τους εφεσιβλήτους αναφορικά με ακίνητό τους στην Κάτω Δευτε-
30 ρά. Πριν ακόμα από την εκδίκαση της προσφυγής στον πρώτο βαθμό το ανικανοποίητο αίτημα των αιτητών, για άδεια οικοδο-

μής, ικανοποιήθηκε κατόπιν νομοθετικής μεταρρύθμισης. Οι αιτητές όμως επικαλέστηκαν την ύπαρξη ζημιών τους και το έννομο συμφέρον τους για ολοκλήρωση της δίκης σύμφωνα με το άρθρο 146.4 του Συντάγματος προκειμένου να τυχουν στη συνέχεια εφαρμογής τα άρθρα 172 και 146.6 του Συντάγματος. Το πρωτόδικο Δικαστήριο αφού έθεσε την Κυπριακή Δημοκρατία εκτός διαδικασίας επειδή ούτε εξέδωσε ούτε συμμετείχε στην έκδοση της προσαλλόμενης απόφασης (με αποτέλεσμα κατόπιν δήλωσης και των αιτητών να περιοριστεί η κατ' έφεσιν δίκη στο εφεσίβλητο Συμβούλιο Βελτιώσεως Κάτω Δευτεράς που όμως ουδαμώς εμφανίστηκε στο δικαστήριο, πρωτοδικώς ή κατ' έφεσιν) δέχθηκε ότι το αντικείμενο της δίκης είχε εκλείψει απορρίπτοντας ταυτόχρονα τον ισχυρισμό των αιτητών-εφεσειόντων ότι από την προσαλλόμενη πράξη ή παράλειψη προέκυψαν ζημιογόνες γι' αυτούς συνέπειες που δεν ήρθαν ούτε θεραπεύθηκαν με την μεταγενέστερη έκδοση της άδειας οικοδομής. Αντίστοιχοι υπήρξαν και οι λόγοι εφέσεως.

5

10

15

Το Ανώτατο Δικαστήριο, απορρίπτοντας την έφεση, αποφάσισε ότι:

1. Αποτελεί βασική αρχή του διοικητικού δικαίου ότι η δίκη καταργείται για διάφορους λόγους στους οποίους περιλαμβάνεται η έλλειψη αντικειμένου. Κατά κανόνα η προσφυγή δεν μπορεί να προωθηθεί και πρέπει να διαγραφεί αν μετά την καταχώριση και πριν την εκδίκαση της επισυμβούν γεγονότα που έχουν ως συνέπεια την εξαφάνιση του αντικειμένου της, όπως π.χ. η ρητή ανάκληση της προσαλλόμενης πράξης στο σύνολό της, η σιωπηρά ανάκλησή της η οποία εξυπακούεται από νέα πράξη του ίδιου οργάνου που ρυθμίζει το ίδιο θέμα και η πλήρης ικανοποίηση της αξίωσης του αιτητή. Στις περιπτώσεις αυτές η δίκη καταργείται γιατί η συνέχισή της δεν εξυπηρετεί κανένα σκοπό. Στην περίπτωση όμως που έχουν προκύψει στον αιτητή ζημιογόνες συνέπειες από την προσαλλόμενη διοικητική πράξη ή παράλειψη ενώ αυτή βρισκόταν ακόμα σε ισχύ, η δίκη δεν καταργείται. Εναπόκειται, βέβαια, στον εκάστοτε αιτητή να αποδείξει ότι έχουν ήδη προκύψει σ' αυτόν ζημιογόνες συνέπειες από την προσαλλόμενη πράξη πριν την ανάκλησή της ή την ικανοποίηση της αξίωσής του και συντρέχει, επομένως, λόγος για τη συνέχιση της δίκης.

20

25

30

Το πρωτόδικο Δικαστήριο ακολούθησε και εφάρμοσε στα γεγονότα της παρούσας υπόθεσης τις γενικές αυτές νομικές αρχές που διέπουν την κατάργηση της δίκης.

35

2. Ο ισχυρισμός που έχει ως αφετηρία το γεγονός ότι η αρμόδια αρχή δεν έχει ποτέ ρητά ανακαλέσει την προσαλλόμενη πράξη, δεν ευσταθεί. Τόσο η ρητή όσο και η σιωπηρά ανάκληση της προσαλλόμενης πράξης, μπορούν να εξαφανίσουν το αντικείμενο της προσφυγής. Το ίδιο αποτέλεσμα επιφέρει και η μεταγενέστερη πλήρης ικανοποίηση του αιτήματος του αιτητή. Στην παρούσα περίπτωση η έκδοση από την αρμόδια αρχή της άδειας οικοδομής ημερομηνίας 13 Απριλίου 1987 αφ' ενός συνιστά πλήρη ικανοποίηση του αιτήματος των αιτητών και αφ' ετέρου συνιστά νέα πράξη του ίδιου οργάνου από την οποία εξυπακούεται σιωπηρά ανάκληση της προσαλλόμενης πράξης.

40

45

3. Οι νομικές αρχές όπως διατυπώθηκαν και εφαρμόστηκαν στην υπόθεση ΕΡСО ισχύουν και εφαρμόζονται και στην παρούσα

υπόθεση χωρίς να υφίσταται διαφορά στα γεγονότα που να μπορεί να δικαιολογήσει διάσταση στην αντιμετώπιση των δύο περιπτώσεων.

5 4. Οι ζημιογόνες για τον αιτητή συνέπειες ως προϋπόθεση ολοκλήρωσης της διοικητικής δίκης προκειμένου να τύχει εφαρμογής το άρθρο 146.6 του Συντάγματος περιλαμβάνουν ζημία προκύψασα ευθέως και αποκλειστικά από την ίδια την επίδικη πράξη και όχι από οποιαδήποτε άλλη παρεμπιπτούσα στην πράξη αιτία, όπως το αιτιολογικό θεμέλιό της.

10 Οι εφεσείοντες βασιίζουν το σχετικό επιχείρημά τους στην ισχυριζόμενη λανθασμένη ερμηνεία και εφαρμογή από την εφεσιβλητη αρμόδια αρχή του άρθρου 4Α του Νόμου περί Ρυθμίσεως Οδών και Οικοδομών, Κεφ. 96, στη μορφή που ίσχυε κατά το χρόνο της έκδοσης της προσβαλλόμενης απόφασης ή παράλειψης. Όμως, η λανθασμένη έστω ερμηνεία του άρθρου αυτού όπως και η λανθασμένη έστω δήλωση ότι το επίδικο κτήμα διαχωρίστηκε δυνάμει του άρθρου 27 του Κεφ. 224, και η περίληψή της στο κείμενο της προσβαλλόμενης απόφασης, αποτελούν στην ουσία το αιτιολογικό μέρος της προσβαλλόμενης απόφασης το οποίο έχει εξαφανιστεί ταυτόχρονα με την ίδια την απόφαση, της οποίας αποτελεί αναπόσπαστο μέρος. Η εξαφάνισή τους επήλθε με τη μεταγενέστερη ικανοποίηση του αρχικά απορριφθέντος αιτήματος των εφεσείοντων με την έκδοση της άδειας οικοδομής ημερομηνίας 13 Απριλίου 1987. Ούτε όταν η προσβαλλόμενη απόφαση βρισκόταν ακόμα σε ισχύ, ούτε μετά την εξαφάνισή της είναι ορθό να υποστηριχθεί ότι επέβαλε οποιουδήποτε περιορισμούς στη μελλοντική ανάπτυξη του επίδικου κτήματος.

30 5. Αναφορικά με την δεύτερη κατηγορία των ισχυριζομένων ζημιογόνων συνεπειών οι οποίες εξυπακούεται ότι έχουν προκύψει στους εφεσείοντες από το γεγονός της δεκαπεντάμηνης καθυστέρησης στην ανέγερση της οικίας του το πρωτόδικο δικαστήριο απόρριψε την εισήγηση αυτή ως ασυμβίβαστη με τα στοιχεία ενώπιόν του με βάση τα οποία είχε προβεί σε εύρημα ότι η οικία των εφεσείοντων είχε ανεγερθεί πριν την έκδοση της προσβαλλόμενης απόφασης. Χωρίς την ανατροπή του ευρήματος αυτού αναφορικά με το χρόνο ανέγερσης της οικίας των εφεσείοντων, ολόκληρο το επιχείρημα για ύπαρξη ζημιάς που εξυπακούεται από την ισχυριζόμενη καθυστέρηση στην ανέγερση της οικίας, δεν μπορεί να ευσταθήσει. Εφόσο οι εφεσείοντες είχαν σκοπό να επιδιώξουν την ανατροπή του ευρήματος αυτού, είχαν υποχρέωση να αμφισβητήσουν την ορθότητά του με την περίληψη ειδικού λόγου εφέσεως στην Ειδοποίηση Εφέσεως που καταχώρησαν και όχι να εγείρουν το θέμα για πρώτη φορά στη διάρκεια της συζήτησης της έφεσης.

Έφεση απορρίπτεται χωρίς έξοδα.

Αναφερόμενες υποθέσεις:

Irrigation Division Katzilos v. The Republic (1983) 3 C.L.R. 1068·

Malliotis and Others v. The Municipality of Nicosia (1965) 3 C.L.R.

75·

Chrysostomides v. The Greek Communal Chamber, 1964 C.L.R. 397

Kyriakides v. The Republic, 1 R.S.C.C. 66

EPCO v. Municipality of Nicosia (1965) 3 C.L.R. 416

Salem v. The Republic (1985) 3 C.L.R. 453

Στράκια Ατδ. ν. Δημοκρατίας (1988) 3 C.L.R. 760. 5

Έφεση.

Έφεση εναντίον της απόφασης του Προέδρου του Ανώτατου Δικαστηρίου Κύπρου (Α. Λοΐζου, Πρ.) που δόθηκε στις 15 Απριλίου, 1988 (Αρ. Προσφυγής 163/86)* με την οποία η προσφυγή των εφεσείοντων κατά της άρνησης των εφεσιβλήτων να εκδώσουν άδεια οικοδομής απορρίφθηκε. 10

N. Παπαευσταθίου, για τους εφεσείοντες.

Χρ. Ιωαννίδης, Δικηγόρος της Δημοκρατίας, για τους εφεσίβλητους 1. 15

Καμιά εμφάνιση για τον εφεσίβλητο 2.

Cur. adv. vult.

ΣΤΥΛΙΑΝΙΔΗΣ Δ.: Την ομόφωνη απόφαση του Δικαστηρίου θα δώσει ο Δικαστής Ι. Πογιατζής.

ΠΟΓΙΑΤΖΗΣ Δ.: Η έφεση αυτή στρέφεται εναντίον της απόφασης του Προέδρου του Δικαστηρίου, ο οποίος κατά την άσκηση της πρωτοβάθμιας αναθεωρητικής του δικαιοδοσίας απέρριψε την προσφυγή αρ. 163/86 την οποία ήγειραν οι εφεσείοντες εναντίον των καθ' ων η Αίτηση-εφεσιβλήτων αρ. 1 και 2. 20
25

Οι εφεσείοντες είναι ιδιοκτήτες του κτήματος με αριθμό τεμαχίου 330 του Φύλλου/Σχεδίου αρ. XXX/28.W. 1,

* (1988) 3 A.A.Δ. 760.

εκτάσεως 13 περίπου στρεμμάτων στην τοποθεσία "Στράκκα" Κάτω Δευτεράς, το οποίο καλύπτεται με την εγγραφή αρ. C349 ημερομηνίας 8 Αυγούστου 1974 που, σύμφωνα με το σχετικό πιστοποιητικό, ήταν αποτέλεσμα

5 "διαχωρισμού, υπόλοιπον κατόπιν απαλλοτριώσεως Α.Π.659/20.9.68 και παραχωρήσεως παρά της Κυπριακής Δημοκρατίας". Με αίτησή τους ημερομηνίας 3 Ιουλίου 1985 οι εφεσείοντες ζήτησαν από την αρμόδια αρχή, το

10 Συμβούλιο Βελτιώσεως Κάτω Δευτεράς, την έκδοση άδειας οικοδομής για την ανέγερση μέσα στο πιο πάνω κτήμα τους διώροφης κατοικίας σύμφωνα με τα αρχιτεκτονικά σχέδια που είχαν επισυνάψει. Στις 24 Δεκεμβρίου 1985 ο Έπαρχος Λευκωσίας, υπό την ιδιότητα του Προέδρου του Συμβουλίου Βελτιώσεως Κάτω Δευτεράς, εφεσί-

15 βλητου αρ. 2, πληροφόρησε τους εφεσείοντες ότι η αίτησή τους απορρίφθηκε γιατί "το τεμάχιο προέκυψε από διαίρεση δυνάμει του άρθρου 27 του Κεφ. 224 και ως εκ τούτου η έκδοση της άδειας προσκρούει στις πρόνοιες του άρθρου 4Α* (όπως ήταν τότε) του περί Ρυθμίσεως Οδών και Οικοδομών Νόμου Κεφ. 96". Την πληροφορία ότι το τεμά-

20 χιο των εφεσείοντων είχε προκύψει από διαίρεση δυνάμει του άρθρου 27 του Κεφ. 224 είχε δώσει στην αρμόδια αρχή κατά τη διάρκεια της έρευνάς της ο Επαρχιακός Κτηματολογικός Λειτουργός Λευκωσίας.

** 4Α(1) Άδεια δυνάμει του άρθρου 3 του παρόντος Νόμου δεν θα εκδίδεται διά την ανέγερσιν οικοδομής επί τεμαχίου γης προκύψαντος εκ διαιρέσεως ή διανομής γης γενομένης δυνάμει της παραγράφου (β) ή (γ) του εδαφίου (1) του άρθρου 27 του περί Ακινήτου Ιδιοκτησίας (Διακατοχή, Εγγραφή και Εκτίμησις) Νόμου ή οιουδήποτε νόμου τροποποιούντος ή αντικαθιστώντος τούτον.*

(2) Ουδέν των εν τω παρόντι άρθρω εφαρμόζεται-

(α) επί αιτήσεως διά χορήγησιν αδείας αναφερομένης εις το εδάφιον (1) υποβληθείσης προ της 8ης Μαΐου 1978.

Οσάκις τοιαύτη αίτησις αφορά εις την ανέγερσιν δευτέρας κατοικίας εντός ωρισμένου τεμαχίου η άδεια εκδίδεται ανεξαρτήτως της υπάρξεως ή μη πηγής υδατοπρομηθείας των οικοδομών·

(β) επί αιτήσεως διά χορήγησιν αδείας αναφερομένης εις το εδάφιον (1) αφορώσης εις την ανέγερσιν οικοδομής προς χρήσιν διά γεωργικούς ή κτηνοτροφικούς σκοπούς."

Με την προσφυγή που καταχώρησαν στις 5 Μαρτίου 1986 οι εφεσεύοντες ζήτησαν από το Δικαστήριο την πιο κάτω θεραπεία:

"α. Δήλωσιν του Δικαστηρίου ότι η πράξη ή/και απόφαση των καθ' ων η αίτηση που κοινοποιήθηκε στους αιτητές με την επιστολή των καθ' ων η αίτηση ημερ. 24.12.1985 και με την οποία απορρίφθηκε αίτηση των αιτητών ημερ. 3.7.85 για άδεια οικοδομής στο τεμάχιο 330 Φ/Σχ. ΧΧΧ/28.W.1 στην Κάτω Δευτερά είναι άκυρη και εστερημένη νομίμου αποτελέσματος.

5

10

Περαιτέρω ή/και διαζευκτικώς

β. Δήλωσιν του Δικαστηρίου ότι η παράλειψη των καθ' ων η αίτηση να εκδώσουν στους αιτητές άδεια οικοδομής με βάση την αίτησή τους ημερ. 3.7.85 είναι άκυρη και εστερημένη νομίμου αποτελέσματος και οτιδήποτε παραλείφθηκε έπρεπε και πρέπει να εκτελεσθεί."

15

Τα νομικά σημεία πάνω στα οποία βασίζεται η προσφυγή είναι ότι το άρθρο 4Α του περί Ρυθμίσεως Οδών και Οικοδομών Νόμου Κεφ. 96 δεν έχει εφαρμογή στην υπόθεσή τους, ότι το άρθρο αυτό είναι, εν πάση περιπτώσει, αντισυνταγματικό, ότι το τεμάχιά τους δεν προέκυψε από διαίρεση κατά την έννοια του άρθρου 27 του Κεφ. 224 και του άρθρου 4Α του Κεφ. 96, και ότι η προσβαλλόμενη απόφαση και/ή παράλειψη βασίστηκε σε πλάνη περί το νόμο και περί τα πράγματα και στερείται νόμιμης αιτιολογίας.

20

25

Το Συμβούλιο Βελτιώσεως Κάτω Δευτεράς, του οποίου η απόφαση και/ή παράλειψη αποτελεί το αντικείμενο της προσφυγής, δεν καταχώρησε Ένσταση ούτε εμφανίστηκε στο Δικαστήριο σε οποιοδήποτε στάδιο της πρωτόδικης ή της κατ' έφεση διαδικασίας.

30

Ο κ. Ιωαννίδης που καταχώρησε Ένσταση και εμφανίστηκε στο πρωτόδικο Δικαστήριο εκ μέρους της Δημοκρα-

35

τίας, εφεσίβλητης αρ. 1, καταχώρησε γραπτή αγόρευση στην οποία αναφέρονται μόνο τα εξής:

5 "Η αίτηση αυτή στρέφεται κατά της απόφασης των καθ' ων η Αίτηση να εκδώσουν άδεια οικοδομής στο τεμάχιο 330 Φ/Σχ. ΧΧΧ/28. W.1 στην Κάτω Δευτερά, ημερομηνίας 3/7/85.

10 2. Ευσεβάστως υποβάλλω ότι κατόπιν γραπτών παραστάσεων μου προς τον Έπαρχο Λευκωσίας, έλαβα επιστολή του ημερομηνίας 2/6/87, στην οποία με πληροφόρησε ότι ' μετά τις πρόσφατες τροποποιήσεις που έγιναν στο άρθρο 4Α του Περί Ρυθμίσεως Οδών και Οικοδομών Νόμου Κεφ. 96 με τους Νόμους 199/86 και 53/87, ο λόγος απορρίψεως της αίτησης εξέλειπε και έτσι το αίτημα για το οποίο έγινε προσφυγή ικανοποιήθηκε

15 απόλυτα με την έκδοση άδειας Οικοδομής στις 13/4/87'.

3. Συνεπώς ισχυρίζομαι ότι η παρούσα αίτηση κατέστη άνευ αντικειμένου και πρέπει να απορριφθεί."

20 Οι εφεσείοντες αμφισβήτησαν τον ισχυρισμό ότι σαν αποτέλεσμα της μεταγενέστερης έκδοσης από την αρμόδια αρχή της άδειας οικοδομής ημερομηνίας 13 Απριλίου 1987, το αντικείμενο της προσφυγής τους εξέλειπε και

25 ισχυρίστηκαν ότι οι δυσμενείς γι' αυτούς συνέπειες της προσβαλλόμενης απόφασης και/ή παράλειψης δεν έχουν αρθεί και το Δικαστήριο θα πρέπει να προχωρήσει στην εξέταση της ουσίας της προσφυγής και να εκδώσει ακυρωτική απόφαση σύμφωνα με το άρθρο 146.4 του Συντάγματος για να δυνηθούν να προωθήσουν απαίτησή τους για αποζημίωση ενώπιον του αρμόδιου Δικαστηρίου για τη

25 ζημιά που υπέστησαν κατά το χρόνο που η προσβαλλόμενη απόφαση και/ή παράλειψη βρισκόταν σε ισχύ, σύμφωνα με τα άρθρα 172 και 146.6 του Συντάγματος.

30 Με την υπό έφεση απόφασή του ημερομηνίας 15 Απριλίου 1988 το πρωτόδικο Δικαστήριο απέρριψε την προσφυγή εναντίον και των δύο εφεσιβλήτων για διαφορετικούς όμως λόγους, χωρίς να εξετάσει την εγκυρότητα των

λόγων ακύρωσης που είχαν επικαλεστεί οι εφεσείοντες. Η προσφυγή εναντίον της εφεσίβλητης αρ. 1 Δημοκρατίας απορρίφθηκε επειδή ούτε εξέδωσε ούτε συμμετείχε στην έκδοση της προσβαλλόμενης απόφασης και/ή παράλειψης η οποία εκδόθηκε αποκλειστικά από το Συμβούλιο Βελτιώσεως Κάτω Δευτεράς που είναι η αρμόδια αρχή σύμφωνα με τον περί Ρυθμίσεως Οδών και Οικοδομών Νόμο, Κεφ. 96. Η προσφυγή εναντίον του Συμβουλίου Βελτιώσεως Κάτω Δευτεράς απορρίφθηκε επειδή το πρωτόδικο Δικαστήριο δέχτηκε τον ισχυρισμό της Δημοκρατίας ότι το αντικείμενο της προσφυγής εξέλειπε και απέρριψε τον ισχυρισμό των εφεσείοντων ότι από την προσβαλλόμενη απόφαση και/ή παράλειψη προέκυψαν ζημιογόνες για τους εφεσείοντες συνέπειες που δεν έχουν αρθεί ή θεραπευθεί με τη μεταγενέστερη έκδοση της άδειας οικοδομής ημερομηνίας 13 Απριλίου 1987.

Οι εφεσείοντες καταχώρησαν την έφεσή τους εναντίον "ολόκληρης της απόφασης" του Πρωτόδικου Δικαστηρίου στις 21 Μαΐου 1988. Με την Ειδοποίηση Εφέσεώς τους επικαλούνται τους πιο κάτω τέσσερις λόγους:

"(1) Το Πρωτόδικον Δικαστήριο εσφαλμένως απεφάσισεν ότι το αντικείμενο της παρούσης προσφυγής εξαφανίσθη ή/και η προσβαλλομένη απόφασις έπαυσεν να ισχύη.

(2) Το Πρωτόδικον Δικαστήριο εσφαλμένως απεφάσισεν ότι η παρούσα προσφυγή εθεωρήθη ότι has been abated.

(3) Το Πρωτόδικον Δικαστήριο εσφαλμένως έκρινεν ότι οι Αιτητές δεν υπέστησαν οιαδήποτε βλάβη ή ζημίαν κατά την διάρκεια ισχύος της προσβαλλομένης αποφάσεως.

(4) Το Πρωτόδικον Δικαστήριο εσφαλμένως απέρριψεν την παρούσαν προσφυγήν, χωρίς να εξετάση και αποφασίση τους λόγους της προσβαλλόμενης αποφάσεως που προβλήθηκαν από τους Αιτητές."

5 Στη διάρκεια της ακρόασης της έφεσης ο ευπαιδευτος δικηγόρος των εφεσειόντων διευκρίνισε ότι οι λόγοι εφέσεως αφορούν αποκλειστικά το μέρος της πρωτόδικης απόφασης με το οποίο είχε απορριφθεί η προσφυγή τους εναντίον του Συμβουλίου Βελτιώσεως Κάτω Δευτεράς και ότι η έφεση δε στρέφεται εναντίον της Δημοκρατίας. Εν όψει αυτής της δήλωσης ο κ. Ιωαννίδης δεν αγόρευσε ενώπιόν μας.

10 Αποτελεί βασική αρχή του διοικητικού δικαίου ότι η δίκη καταργείται για διάφορους λόγους στους οποίους περιλαμβάνεται η έλλειψη αντικειμένου. Κατά κανόνα η προσφυγή δεν μπορεί να προωθηθεί και πρέπει να διαγραφεί αν μετά την καταχώρηση και πριν την εκδίκασή της
15 επισυμβούν γεγονότα που έχουν ως συνέπεια την εξαφάνιση του αντικειμένου της, όπως π.χ. η ρητή ανάκληση της προσβαλλόμενης πράξης στο σύνολό της, η σιωπηρά ανάκλησή της η οποία εξυπακούεται από νέα πράξη του ίδιου οργάνου που ρυθμίζει το ίδιο θέμα και η πλήρης ικανοποίηση της αξίωσης του αιτητή. Στις περιπτώσεις αυτές η
20 δίκη καταργείται γιατί η συνέχισή της δεν εξυπηρετεί κανένα σκοπό. Στην περίπτωση όμως που έχουν προκύψει στον αιτητή ζημιογόνες συνέπειες από την προσβαλλόμενη διοικητική πράξη ή παράλειψη ενώ αυτή βρισκόταν ακόμα σε ισχύ, η δίκη δεν καταργείται. Εναπόκειται, βέβαια, στον
25 εκάστοτε αιτητή να αποδείξει ότι έχουν ήδη προκύψει σ' αυτόν ζημιογόνες συνέπειες από την προσβαλλόμενη πράξη πριν την ανάκλησή της ή την ικανοποίηση της αξίωσής του και συντρέχει, επομένως, λόγος για τη συνέχιση της δίκης.

30 Το πρωτόδικο Δικαστήριο ακολούθησε και εφάρμοσε στα γεγονότα της παρούσας υπόθεσης τις γενικές νομικές αρχές που διέπουν την κατάργηση της δίκης όπως τις έχουμε συνοπτικά διατυπώσει πιο πάνω αφού αναφέρθηκε σε διάφορες αυθεντίες που περιλαμβάνουν τις υποθέσεις
35 *Irrigation Division Katzilos v. The Republic (1983) 3*

C.L.R.1068, Christos Malliotis and others v. The Municipality of Nicosia (1965) 3 C.L.R.75, Kyriakos Chrysostomides v. The Greek Communal Chamber 1964 C.L.R.397, Kyriakides v. The Republic, 1 R.S.C.C.66, EPCO v. Municipality of Nicosia (1965) 3 C.L.R. 416, Salem v. The Republic (1985) 3 C.L.R. 453, Τσάτσος, Αίτηση Ακυρώσεως 3η έκδοση, σ.372, και Σπηλιωτόπουλος, Εγχειρίδιο Διοικητικού Δικαίου, 2η έκδοση, σ.454.

5

Ενώπιον του πρωτόδικου Δικαστηρίου και αργότερα ενώπιόν μας ο ευπαίδευτος δικηγόρος των εφεσειόντων ισχυρίστηκε ότι (α) εφόσο δεν υπήρξε ποτέ ρητή ανάκληση της προσβαλλόμενης απόφασης από την αρμόδια αρχή, οι όροι και οι δεσμεύσεις που επιβλήθηκαν με αυτή εξακολουθούν να ισχύουν· (β) ότι τα γεγονότα της παρούσας υπόθεσης διαφέρουν από τα γεγονότα της υπόθεσης EPCO (ανωτέρω) από την οποία το πρωτόδικο Δικαστήριο λανθασμένα έχει αντλήσει καθοδήγηση στην προσέγγισή του στην παρούσα υπόθεση· και (γ) ότι στο χρόνο που διέρρευσε από την έκδοση της προσβαλλόμενης πράξης ή παράλειψης μέχρι την ικανοποίηση της αξίωσης των εφεσειόντων που επήλθε με την έκδοση της άδειας οικοδομής ημερομηνίας 13 Απριλίου 1987, είχαν προκύψει δυσμενείς για τους εφεσειόντες συνέπειες από την προσβαλλόμενη πράξη ή παράλειψη οι οποίες δεν έχουν αρθεί εξυπαρχής εφόσο η μεταγενέστερα εκδοθείσα άδεια οικοδομής ισχύει μόνο από την ημέρα της έκδοσής της και όχι από την ημέρα της έκδοσης της προσβαλλόμενης πράξης ή παράλειψης. Οι ζημιογόνες συνέπειες, είτε ο κ. Παπαευσταθίου, είναι δύο ειδών: Πρώτο, η άδεια οικοδομής ημερομηνίας 13 Απριλίου 1985 εκδόθηκε με βάση το νομικό καθεστώς που ίσχυε κατά την ημέρα εκείνη και όχι με βάση το νομικό καθεστώς που ίσχυε κατά το χρόνο έκδοσης της προσβαλλόμενης πράξης ή παράλειψης και το οποίο είχε στο μεταξύ τροποποιηθεί ως αποτέλεσμα της ψήφισης του περί Ρυθμίσεως Οδών και Οικοδομών (Τροποποιητικού) (Αρ.3) Νόμου του 1986 (Νόμος αρ. 199/86)

10

15

20

25

30

35

άρθρο 2* και του περί Ρυθμίσεως Οδών και Οικοδομών (Τροποποιητικού) Νόμου του 1987 (Νόμος αρ. 53/87)

*2. "Ο βασικός νόμος τροποποιείται με την κατάργηση του άρθρου 4Α και την αντικατάστασή του με το ακόλουθο νέο άρθρο-

5 4Α. Τηρουμένων των διατάξεων του παρόντος Νόμου και των εκάστοτε εν ισχύι δυνάμει αυτού εκδιδόμενων Κανονισμών, επιτρέπεται η χορήγησης αδείας δυνάμει του άρθρου 3 του παρόντος Νόμου, διά την ανέγερσιν οικοδομής επί τεμαχίου γης προκύψαντος εκ διαιρέσεως ή διανομής γης γενομένης δυνάμει των διατάξεων του περί Ακινήτου Ιδιοκτησίας (Διακατοχή, Εγγραφή και Εκτίμησις) Νόμου ή οιουδήποτε νόμου τροποποιούντος ή αντικαθιστώντος τούτον, μόνον
10 εις τας ακόλουθους περιπτώσεις:

(α) Διά την ανέγερσιν οικοδομής επί τοιούτου τεμαχίου κειμένου εντός περιοχής υδατοπρομηθείας, ως αυτή καθορίζεται εις την παράγραφον (γ) του εδαφίου (3) του άρθρου 9 του παρόντος Νόμου, ή εντός τουριστικής ζώνης ή εντός ζώνης δι' ειδικάς βιομηχανίας ή
15 επαγγέλματα, ως η τοιαύτη ζώνη ήθελε καθορισθή υπό της Αρμοδίας Αρχής τη εγκρίσει του Υπουργικού Συμβουλίου, δυνάμει των διατάξεων του άρθρου 14 του παρόντος Νόμου:

20 Νοείται ότι, εν τη χορηγήσει αδείας δυνάμει των διατάξεων της παρούσης παραγράφου, η Αρμοδία Αρχή κέκτηται εξουσίαν, τηρουμένων των εκάστοτε εν ισχύι Κανονισμών, να επιβάλλη όρους εκτιθεμένους εν τη αδεία, τόσοσιν δυνάμει της παραγράφου (β) του εδαφίου (1) του άρθρου 9 του παρόντος Νόμου, όσον και δυνάμει της παραγράφου (γ) του ίδιου εδαφίου, ως εάν επρόκειτο περί αδείας διά την διά-
25 νοιξιν ή την διαίρεσιν γαίας δι' οικοδομικούς σκοπούς.

(β) Δια την ανέγερσιν μέχρι δυο κατοικιών επί τοιούτου τεμαχίου κειμένου εκτός περιοχής υδατοπρομηθείας, ως αυτή καθορίζεται ανωτέρω, κατόπιν εγκρίσεως της Αρμοδίας Αρχής, παρεχομένης επί τη βάσει κριτηρίων καθοριζομένων διά Κανονισμών εκδιδόμενων υπό
30 του Υπουργικού Συμβουλίου και δημοσιευομένων εις την επίσημον εφημερίδα της Δημοκρατίας.

(γ) Διά την ανέγερσιν οικοδομής προς χρήσιν διά γεωργικούς ή κτηνοτροφικούς σκοπούς".

άρθρο 2*. Και δεύτερο, από το γεγονός και μόνο ότι η ανέγερση της οικίας των αιτητών καθυστέρησε για περίοδο πέραν των δεκαπέντε μηνών που παρήλθε από την ημερομηνία απόρριψης του αιτήματος τους για άδεια οικοδομής στις 24/12/1985 μέχρι την ικανοποίησή του στις 13/4/1987, εξυπακούεται ότι πρόκυψε στους αιτητές ζημία η οποία δεν έχει εξαλειφθεί με τη μεταγενέστερη έκδοση της αιτηθείσας άδειας.

* 2. Το άρθρο 4Α του βασικού νόμου τροποποιείται διά της καταργήσεως της παραγράφου (β) αυτού και της αντικαταστάσεώς της διά της ακόλουθου νέας παραγράφου-

(β) Διά την ανέγερσιν μέχρι δύο κατοικιών επί τοιούτου τεμαχίου κειμένου εκτός περιοχής υδατοπρομηθείας, ως αυτή καθορίζεται ανωτέρω κατόπιν αδείας της Αρμοδίας Αρχής η οποία χορηγείται εφ' όσον ικανοποιούνται αι ακόλουθοι προϋποθέσεις:

(i) η εις ην αφορά η αίτησις κατοικία προορίζεται να χρησιμοποιηθή διά την μόνιμον ή την περιοδικήν στέγασιν του ιδίου του αιτητού ή των τέκνων αυτού.

Διά τους σκοπούς της παρούσης υποπαραγράφου εις τον όρον 'αιτητής' περιλαμβάνεται και παν νομικόν πρόσωπον του οποίου μόνον μέτοχοι είναι οιουδήποτε των ακόλουθων, ήτοι ο σύζυγος ή η σύζυγος ή τα τέκνα αυτών και η εις ην αφορά η αίτησις κατοικία προορίζεται διά την μόνιμον ή την περιοδικήν στέγασιν οιουδήποτε τούτων· και

(ii) το τοιούτο τεμάχιον γης εφάπτεται δημοσίας οδού εγγεγραμμένης εις τα βιβλία του Επαρχικού Κτηματολογίου και ικανοποιούσης την Αρμοδιαν Αρχήν· ή

(iii) το τοιούτο τεμάχιον γης έχει ως προσπέλασιν δικαίωμα διόδου μήκους περίξ των 1000 ποδών και πλάτους ουχί ολιγώτερου των 12 ποδών, νοουμένου ότι η εις ην αφορά η αίτησις κατοικία θα τοποθετήται εις απόστασιν τουλάχιστον 25 ποδών εκ των ορίων της τοιαύτης διόδου:

Νοείται ότι η Αρμοδία Αρχή δύναται να επιτρέψη την ανέγερσιν δευτέρας κατοικίας επί τεμαχίου γης έχοντος ως προσπέλασιν δικαίωμα διόδου πλάτους ολιγώτερου των 12 ποδών αλλ' ουχί ολιγώτερου των 10 ποδών εφ' όσον κατά την ημερομηνίαν ενάρξεως της ισχύος του περί Ρυθμίσεως Οδών και Οικοδομών (Τροποποιητικού) Νόμου του 1987 υφίστατο επί του τοιούτου τεμαχίου γης ετέρα κατοικία."

Ο ισχυρισμός του κ. Παπαευσταθίου που έχει ως αφετηρία το γεγονός ότι η αρμόδια αρχή δεν έχει ποτέ ρητά ανακαλέσει την προσβαλλόμενη πράξη, δεν ευσταθεί.

5 Τόσο η ρητή όσο και η σιωπηρά ανάκληση της προσβαλλόμενης πράξης, μπορούν να εξαφανίσουν το αντικείμενο της προσφυγής. Το ίδιο αποτέλεσμα επιφέρει και η μεταγενέστερη πλήρης ικανοποίηση του αιτήματος του αιτητή.

10 Στην παρούσα περίπτωση η έκδοση από την αρμόδια αρχή της άδειας οικοδομής ημερομηνίας 13 Απριλίου 1987 απ' ενός συνιστά πλήρη ικανοποίηση του αιτήματος των Αιτητών και απ' ετέρου συνιστά νέα πράξη του ίδιου οργάνου από την οποία εξυπακούεται σιωπηρά ανάκληση της προσβαλλόμενης πράξης.

15 Η μόνη διαφορά την οποία ο κ. Παπαευσταθίου έχει εντοπίσει και προβάλλει μεταξύ των γεγονότων της παρούσας υπόθεσης και εκείνων στην υπόθεση *EPCO* (ανωτέρω) είναι ότι ενώ στην παρούσα υπόθεση η αρμόδια αρχή με

20 επιστολή της στους Αιτητές απόρριψε το αίτημά τους για έκδοση της αιτηθείσας άδειας οικοδομής, στην υπόθεση *EPCO* η αρμόδια αρχή είχε παραλείψει να κοινοποιήσει στους αιτητές οποιαδήποτε απόφασή της είτε θετική είτε αρνητική στο αίτημά τους για έκδοση άδειας οικοδομής. Η

25 διαφορά αυτή δε δικαιολογεί το επιχείρημα του κ. Παπαευσταθίου. Οι νομικές αρχές όπως διατυπώθηκαν και εφαρμόστηκαν στην υπόθεση *EPCO* ισχύουν και εφαρμόζονται και στην παρούσα υπόθεση. Και στις δύο περιπτώσεις υπήρξε παράλειψη της αρμόδιας αρχής να εκδώσει

30 την αιτηθείσαν άδεια οικοδομής και μεταγενέστερη πλήρης ικανοποίηση του αιτήματος των αιτητών.

Αναφορικά με τον ισχυρισμό ότι έχουν προκύψει στους Αιτητές ζημιογόνες συνέπειες από την προσβαλλόμενη απόφαση και/ή παράλειψη, οι οποίες οφείλονται στο γεγονός ότι η άδεια οικοδομής εκδόθηκε με βάση νομικό

35 καθεστώς διαφορετικό από εκείνο που ίσχυε κατά την έκδοση της προσβαλλόμενης απόφασης, ο ευπαίδευτος συνήγορος των εφεσειόντων διευκρίνισε το επιχείρημά του λέγοντας ότι οι δραστικοί περιορισμοί και εμπόδια που επιβλήθηκαν με την προσβαλλόμενη απόφαση δεν έχουν

ποτέ εξαλειφθεί αλλά αντίθετα εξακολουθούν να ισχύουν μέχρι σήμερα, συνιστούν δε σοβαρούς και ουσιαστικούς περιορισμούς στη χρήση του επίδικου κτήματος των εφεσείοντων ότι οι παράνομοι αυτοί περιορισμοί εμποδίζουν την περαιτέρω ανάπτυξη και εκμετάλλευση του κτήματος στερώντας έτσι τους εφεσείοντες από τα νόμιμα περιουσιακά τους δικαιώματα, εφόσο με βάση την ερμηνεία την οποία απέδωσαν οι εφεσίβλητοι στο άρθρο 4Α του Κεφ. 96, οι εφεσείοντες στερούνται του δικαιώματός τους να αναγειρουν άλλες οικοδομές πάνω στο κτήμα τους εκτάσεως 13 στρεμμάτων, πέραν από την επίδικη οικία η ανέγερση της οποίας επιτράπηκε ως αποτέλεσμα της τροποποίησης του άρθρου 4Α (ανωτέρω) του Νόμου.

Το πρωτόδικο Δικαστήριο απέρριψε το πιο πάνω επιχείρημα των εφεσείοντων λέγοντας επί του προκειμένου τα εξής (Βλ. (1988) 3 C.L.R. 760 στη σελ. 774):-

"In this case what is before the Court is the validity of the decision of the respondents whereby they refused to grant a building permit to the respondents and the grounds upon which the sub judge decision was based, namely the interpretation of section 4A of Cap. 96, etc., are of secondary importance and do not affect at all the question of the existence of detriment, damage or prejudice.

When we speak of damage, detriment, or prejudice in this context we must confine it to damage arising solely and directly from the sub judge act itself and not from any other source. In other words the cause and source of the damage must be the sub judge act and not causes or sources incidental to the sub judge act such as the grounds upon which it was founded. Therefore applicants have not suffered any damage, detriment or prejudice during the operation of the sub judge act and are, thus, not entitled to a determination of the recourse. If in future applicants are prevented by the administration on any ground, including the grounds of interpretation and constitutionality of the said section 4A of Cap. 96, from

further developing or exploiting their land the road is open for them to challenge the relevant decision of the administration by means of a recourse."

- 5 Συμφωνούμε απόλυτα με την προσέγγιση του πρωτόδικου Δικαστηρίου η οποία συνοψίζεται στο απόσπασμα της απόφασής του που παραθέτουμε πιο πάνω. Επιπρόσθετα θα θέλαμε να πούμε τα εξής: Οι εφεσείοντες βασιζονται το όλο επιχείρημά τους στην ισχυριζόμενη λανθασμένη ερμηνεία και εφαρμογή από την εφεσιβλήτη αρμόδια αρχή του άρθρου 4Α του Νόμου στη μορφή που ίσχυε κατά το χρόνο της έκδοσης της προσβαλλόμενης απόφασης ή παράλειψης. Όμως, η λανθασμένη έστω ερμηνεία του άρθρου αυτού όπως και η λανθασμένη έστω δήλωση ότι το επίδικο κτήμα διαχωρίστηκε δυνάμει του άρθρου 27 του Κεφ. 224, και η περίληψή της στο κείμενο της προσβαλλόμενης απόφασης, αποτελούν στην ουσία το αιτιολογικό μέρος της προσβαλλόμενης απόφασης το οποίο έχει εξαφανιστεί ταυτόχρονα με την εξαφάνιση της ίδιας της απόφασης της οποίας αποτελεί αναπόσπαστο μέρος. Η εξαφάνιση τους επήλθε με τη μεταγενέστερη ικανοποίηση του αρχικά απορριφθέντος αιτήματος των εφεσειόντων με την έκδοση της άδειας οικοδομής ημερομηνίας 13 Απριλίου 1987. Ούτε όταν η προσβαλλόμενη απόφαση βρισκόταν ακόμα σε ισχύ, ούτε μετά την εξαφάνισή της είναι ορθό να υποστηριχθεί ότι επέβαλλε οποιουσδήποτε περιορισμούς στη μελλοντική ανάπτυξη του επίδικου κτήματος.

- Αναφορικά με τη δεύτερη κατηγορία των ισχυριζόμενων ζημιολόγων συνεπειών οι οποίες σύμφωνα με την εισήγηση του κ. Παπαευσταθίου, εξυπακούεται ότι έχουν προκύψει στους εφεσείοντες από το γεγονός της δεκαπεντάμηνης καθυστέρησης στην ανέγερση της οικίας τους, το πρωτόδικο Δικαστήριο απόρριψε την εισήγηση αυτή ως ασυμβίβαστη με τα στοιχεία ενώπιόν του με βάση τα οποία είχε προβεί σε εύρημα ότι η οικία των εφεσειόντων είχε ανεγερθεί πριν την έκδοση της προσβαλλόμενης απόφασης. Ο ευπαιδευτος συνήγορος των εφεσειόντων ισχυρίστηκε ενώπιόν μας ότι το εύρημα αυτό του πρωτόδικου Δικαστηρίου είναι αυθαίρετο γιατί δεν υποστηρίζεται από

το σύνολο των στοιχείων ενώπιόν του. Χωρίς την ανατροπή του ευρήματος αυτού αναφορικά με το χρόνο ανέγερσης της οικίας των εφεσεϊόντων, ολόκληρο το επιχείρημα για ύπαρξη ζημιάς που εξυπακούεται από την ισχυριζόμενη καθυστέρηση στην ανέγερση της οικίας, δεν μπορεί να ευσταθήσει. Εφόσο οι εφεσεϊόντες είχαν σκοπό να επιδιώξουν την ανατροπή του ευρήματος αυτού, είχαν υποχρέωση να αμφοβητήσουν την ορθότητά του με την περίληψη ειδικού λόγου εφέσεως στην Ειδοποίηση Εφέσεως που καταχώρησαν και όχι να εγείρουν το θέμα για πρώτη φορά στη διάρκεια της συζήτησης της έφεσης. Δεν αποδεχόμαστε τον ισχυρισμό του κ. Παπαευσταθίου ότι το εγειρόμενο θέμα καλύπτεται επαρκώς από το λόγο εφέσεως αρ. 3 (ανωτέρω) και, επομένως, δεν προτιθέμεθα να εξετάσουμε περαιτέρω το ζήτημα.

Εν όψει των πιο πάνω και εν όψει της δήλωσης του ευπαίδευτου συνηγόρου των εφεσεϊόντων ότι η άδεια οικοδομής που εκδόθηκε στις 13 Απριλίου 1987 είναι απόλυτα σύμφωνη με την αίτηση των εφεσεϊόντων ημερομηνίας 3 Ιουλίου 1985 και τα υποβληθέντα αρχιτεκτονικά σχέδια και ότι την ίδια ακριβώς άδεια ανέμεναν να εκδοθεί στις 24 Δεκεμβρίου 1985 αν οι εφεσίβλητοι δεν εξέδιδαν τότε την προσβαλλόμενη απορριπτική τους απόφαση, βρίσκουμε ότι οι εφεσεϊόντες απέτυχαν να αποδείξουν ότι από την προσβαλλόμενη πράξη ή παράλειψη έχουν προκύψει σ' αυτούς ζημιογόνες συνέπειες οποιασδήποτε μορφής ώστε να δικαιολογείται η εισήγησή τους ότι συντρέχει λόγος εκδίκασης της ουσίας της προσφυγής τους το αντικείμενο της οποίας εξέλειπε με τη μεταγενέστερη έκδοση της αιτηθείσας άδειας οικοδομής.

Κατά συνέπεια, η έφεση απορρίπτεται. Δεν εκδίδουμε οποιαδήποτε διαταγή αναφορικά με τα έξοδα.

Έφεση απορρίπτεται χωρίς έξοδα.